

QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC KỸ NĂNG XÃ HỘI CHO HỌC SINH PHỔ THÔNG TẠI THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN THÀNH NHÂN^(*)

TÓM TẮT: *Giáo dục kỹ năng xã hội đã và đang đạt được nhiều thành quả trong thời gian vừa qua. Tuy nhiên, hoạt động giáo dục kỹ năng xã hội và công tác quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng xã hội còn nhiều vấn đề cần quan tâm. Bài viết nhằm phân tích hiện trạng hoạt động giáo dục kỹ năng xã hội, công tác quản lý nội dung này trong trường phổ thông cũng như các trung tâm giáo dục trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh và đề xuất một số biện pháp nâng cao hiệu quả công tác quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng xã hội cho học sinh phổ thông tại Thành phố Hồ Chí Minh trong giai đoạn hiện nay.*

Từ khóa: *kỹ năng xã hội, giáo dục kỹ năng xã hội, quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng xã hội, giáo dục phổ thông.*

ABSTRACT: *Social skills education has been attracted much interest in recent years, however, the programs and management of the educational activities used for high school students in HCM city are quite controversial. This article aims to analysing the situation of social skills education for high school students in Ho Chi Minh City and suggesting a range of possible solutions for improving the situation.*

Key words: *social skills, social skills education, management of social skills education, high school education.*

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Ở các quốc gia phát triển, công tác giáo dục kỹ năng xã hội đã được triển khai khá mạnh mẽ và tạo được hiệu ứng giáo dục rất tốt trong trường học. Một số quốc gia như Nhật Bản, Singapore đã đưa vào giờ học chính khóa. Tại Nhật Bản, cuốn tài liệu “*Hướng dẫn học tập môn Xã hội*” đã được công bố từ năm 1947. Đây là văn bản chỉ đạo đầu tiên về chương trình giáo dục phổ thông của Bộ Giáo dục - Văn hóa - Thể thao - Khoa học và Công nghệ Nhật Bản sau 1945 về công tác giáo dục kỹ năng xã hội. Tại Việt Nam, gần 10 năm nay khi xã hội phát triển, đời sống vật chất tốt hơn nhưng cũng kèm theo nhiều mặt tiêu cực của giới trẻ rất đáng quan ngại như bạo lực, nghiện game,... cũng là lúc phụ huynh và trường

học bắt đầu tìm kiếm các giải pháp khả thi để hỗ trợ các em. Nghị quyết 29/NQ- TW ngày 4 tháng 11 năm 2013 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về đổi mới toàn diện giáo dục đã nhấn mạnh đến đào tạo kỹ năng dành cho học sinh cũng cho thấy tầm quan trọng của công tác giáo dục kỹ năng xã hội. Tại Chi thị số 3008/CT-BGDĐT ngày 18/8/2014, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã xác định một nhiệm vụ trọng tâm là tăng cường giáo dục kỹ năng sống cho học sinh. Đây là tín hiệu mới, cơ sở pháp lý quan trọng giúp các nhà quản lý có biện pháp kịp thời, mạnh mẽ nhằm giải quyết tình hình đạo đức, lối sống trong học sinh đang xuống cấp; bạo lực học đường đang lan truyền mạnh. Năm 2015, với công văn số 463/BGDĐT-GDĐT ngày 28 tháng 01 năm 2015, Bộ Giáo dục và

(*)Thạc sĩ. Trung tâm dạy nghề Quận 1 Thành phố Hồ Chí Minh.

Đào tạo đã hướng dẫn chi tiết việc thực hiện loại hình giáo dục này ở các cơ sở giáo dục trên phạm vi cả nước. Trong rất nhiều nhiệm vụ trọng tâm để phát triển toàn diện công tác đào tạo, thì việc “đẩy mạnh hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh theo định hướng phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực của học sinh gắn với định hướng nghề nghiệp” là rất quan trọng (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2015).

Tuy nhiên việc quản lý nội dung giảng dạy, cũng như đội ngũ giảng viên vẫn chưa có những quy định hay văn bản cụ thể, thống nhất. Tại Thành phố Hồ Chí Minh, căn cứ quyết định số 6440/QĐ-UBND ngày 4 tháng 12 năm 2015 về việc thủ tục cấp phép hoạt động giáo dục kỹ năng sống và hoạt động giáo dục ngoài trời chính khóa, Sở Giáo dục và Đào tạo đã tiến hành cấp phép cho các công ty, trung tâm giảng dạy kỹ năng xã hội - là đơn vị tiên phong trong cả nước tiến đến quản lý chất lượng và đội ngũ giáo viên trong lĩnh vực này. Hiện nay, giáo trình của các trung tâm sử dụng chủ yếu phụ thuộc vào bộ sách kỹ năng của Nhà xuất bản Giáo dục. Các tài liệu này chưa phù hợp, chưa sát với yêu cầu thực tế vì nặng về lý thuyết, thiếu thực hành.

2. THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC KỸ NĂNG XÃ HỘI VÀ QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC KỸ NĂNG XÃ HỘI TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH HIỆN NAY

Thực hiện các chỉ đạo từ Sở Giáo dục và Đào tạo Thành phố Hồ Chí Minh, tại nhiều trường phổ thông trên địa bàn, ban giám hiệu đã rất quan tâm đến hoạt động giáo dục kỹ năng xã hội cho học sinh. Về nội dung, các trường hiện nay chủ yếu sử dụng bộ tài liệu do Nhà xuất bản Giáo dục cung cấp. Nhưng bộ sách này vẫn còn nhiều điều bất cập vì tính thực tiễn của nó chưa cao, trong khi kỹ năng xã hội mang tính ứng dụng và thực hành cao. Điều này đòi hỏi những nhà

giáo dục cùng với các chuyên gia huấn luyện nên ngồi lại để xây dựng khung huấn luyện chuẩn cũng như những bài giảng mang tính định hướng lý thuyết để giúp các em có cơ hội tiếp cận các mô hình của thế giới. Trên thực tế, giáo dục kỹ năng xã hội chính là kỹ năng tương tác trong xã hội, kết hợp với những kỹ năng sống ứng dụng trong thực tiễn, có thể là những điều rất nhỏ như cách uống nước, xếp giày... cho đến những kỹ năng thiết yếu như kiềm chế cảm xúc, vượt qua khủng hoảng; rèn luyện tập trung... Đối với các quốc gia tiến bộ, đây là nội dung rất được chú trọng trong trường học, xem đây là chìa khóa giúp các em có khả năng tự lập; tự đề kháng với cái xấu và gạt hái thành công sau này. Về hình thức, các biện pháp giáo dục chủ yếu được thực hiện dưới hình thức hoạt động ngoại khóa hay tích hợp trong một số môn học. Tuy nhiên, hiệu quả của các hoạt động này không cao, các trường cũng chỉ có thể tổ chức các hoạt động ngoại khóa một hoặc hai lần trong năm học.

Bên cạnh, công tác giáo dục trong nhà trường, trong thời gian qua, các mô hình giáo dục kỹ năng xã hội ở các trung tâm đã thu hút sự quan tâm của nhiều phụ huynh và các em học sinh. Nhiều trung tâm ra đời đáp ứng nhu cầu cũng là biện pháp hữu hiệu để giúp các em thay đổi từ nhận thức đến hành động của mình. Theo điều tra của chúng tôi cùng Trung tâm Đào tạo tài năng trẻ châu Á Thái Bình Dương: trong số 2000 em đến từ các quận của Thành phố Hồ Chí Minh, từ năm 2010 – 2014, tỷ lệ học sinh học hè liên tục giảm từ 51% (2010) còn 17% (năm 2014); tỷ lệ rèn kỹ năng sống tăng từ 6% (2010) lên 34% năm 2014. Phụ huynh đang dần ý thức giá trị của các kỹ năng đối với trẻ và việc trải nghiệm mang lại các hiệu quả tích cực. Ngay trong trường học cần áp dụng các mô hình hiệu quả để giáo dục cho trẻ. Các mô hình chỉ có thể áp dụng được khi ban giám hiệu hiểu được giá trị của nó; có

đầu tư về con người để thực hiện và quan trọng là tạo nên hiệu ứng tốt trong phụ huynh để có nguồn kinh phí tổ chức. Các trường như Nguyễn Du, Võ Trường Toản, Lương Thế Vinh tại Quận 1... từ năm 2012 đã đưa kỹ năng xã hội vào giờ học chính khóa và được phụ huynh rất ủng hộ, tự nguyện tham gia. Để rút ngắn khoảng cách trong giáo dục với các nước, tăng cường giáo dục đạo đức lối sống nhà trường cần mạnh dạn áp dụng các mô hình kỹ năng thực hành xã hội để tạo nên làn sóng giáo dục mới, mang tính tương tác và kích thích sự sáng tạo cũng như hấp dẫn các em học sinh.

Tuy nhiên có nhiều điều cần đặt ra cho các nhà quản lý giáo dục. Quản lý về nội dung giảng dạy các đối tượng hiện nay phụ thuộc vào các phòng chuyên môn của Sở Giáo dục và Đào tạo, vì việc thẩm định cấp phép cũng thẩm định luôn nội dung, nên có thể nói nội dung bước đầu có thể kiểm soát khá tốt. Nhưng thực tế, mỗi trường ở các quận dù cùng cấp độ nhưng cần phải có điều chỉnh cho phù hợp với trẻ. Hiện nay Sở Giáo dục và Đào tạo Thành phố Hồ Chí Minh đã cấp phép cho 6 công ty, trung tâm có đội ngũ giảng viên để tổ chức các khóa giảng dạy. Nhưng so với số lượng trường học trên địa bàn Thành phố thì số giảng viên của các trung tâm này không thể nào đáp ứng được. Vậy việc đào tạo đội ngũ giáo viên giảng dạy kỹ năng xã hội thế nào? Liệu có thể có các khóa đào tạo thêm để ngay giáo viên các bộ môn của trường có thể đảm nhận thêm việc giảng dạy này được không? Nếu có thì cần phải có công trình nghiên cứu và định hướng từ Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Như vậy, Thành phố Hồ Chí Minh đã tiến hành tiếp cận các mô hình giáo dục kỹ năng xã hội theo hướng tích cực, đúng với chủ trương của Đảng, của ngành giáo dục. Vài chục trường trên địa bàn hiện nay đã chính thức triển khai hoạt động vào chính khóa. Vài trường không chỉ tổ chức thực

hiện cho học sinh mà còn tổ chức báo cáo chuyên đề cho phụ huynh, hoặc các hình thức tương tác với phụ huynh để quyết định cho con em mình tham gia hiểu và thấy giá trị của hình thức giáo dục này. Một số trường như Phan Tây Hồ (Gò Vấp), Hai Bà Trưng (Quận 3), Trần Quốc Toản (Quận 2) cũng đã tiến hành tổ chức thành các lớp học chính khóa, mang lại hiệu quả thiết thực cho học sinh và được phụ huynh hết sức ủng hộ.

Vấn đề là làm thế nào để tổ chức giảng dạy kỹ năng xã hội trong trường học có hiệu quả? Nội dung thực hành nào cần được chú trọng? Thước đo đánh giá sau mỗi học kỳ là gì? Sự thay đổi của học sinh được đo lường bằng hình thức nào? Vì bản thân kỹ năng xã hội mang lại lợi ích tích cực trong giáo dục đạo đức lối sống, tư duy, giao tiếp và nhất là thay đổi hành vi của học sinh. Nhiều nghiên cứu khoa học trên thế giới đã chứng minh điều ấy. Thậm chí các nghiên cứu cho thấy, thanh thiếu niên phạm pháp và có hành vi chống đối xã hội do thiếu các kỹ năng cần thiết. Nhiều quan điểm cho rằng các đối tượng phạm pháp thiếu kỹ năng xã hội được minh chứng bởi nhận thức non kém của các nhóm tội phạm thanh thiếu niên vì các em cho rằng mình không thích nghi với xã hội và không giao tiếp được với các bạn đồng trang lứa. (Henderson and Hollin; 1986)

Đây là một thực trạng mà các nhà quản lý phải nhanh chóng tìm biện pháp giải quyết, để thúc đẩy việc giáo dục kỹ năng xã hội đi đúng hướng, tạo nên sự lan tỏa tích cực trong toàn bộ trường học tại Thành phố Hồ Chí Minh. Từ đó, rút kinh nghiệm tổ chức thực hiện cho các tỉnh thành trong cả nước.

3. MỘT SỐ BIỆN PHÁP QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC KỸ NĂNG XÃ HỘI TRONG TRƯỜNG HỌC

Thứ nhất, Bộ Giáo dục và Đào tạo cần tổ chức hội thảo dành cho các chuyên gia về lĩnh vực này, nhất là các chuyên gia huấn

luyện để hoàn thiện giữa mặt lý thuyết và thực tiễn.

Thứ hai, các sở giáo dục và đào tạo nên tiến hành cấp phép cho các trường học, các công ty, trung tâm có đủ điều kiện giảng dạy kỹ năng xã hội, từ đó từng bước quản lý về nội dung và giáo viên đứng lớp. Tùy theo nội dung mà tổ chức thành các lớp học chính khóa, hoặc có thể tổ chức theo từng khối để tăng cường khả năng làm việc nhóm cũng như sự cạnh tranh. Nên tổ chức bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm dành cho giảng viên. Đối với kỹ năng xã hội không chỉ có giảng viên học tâm lý hay giáo dục mà có thể đến từ các ngành nghề khác để tăng tính đa dạng và phong phú các kỹ năng. Chính vì vậy bồi dưỡng thêm nghiệp vụ sư phạm cho họ là quan trọng.

Thứ ba, cần thống nhất giáo trình giảng dạy khung, các bài giảng quy định cho các khối lớp. Còn việc truyền tải và lồng ghép các nội dung huấn luyện để tăng tính hấp dẫn cũng như chuyên sâu phụ thuộc vào các cơ sở giảng dạy (trường học hoặc công ty). Nên chú ý đến cả đối tượng phụ huynh, vì việc tương tác với phụ huynh cũng góp phần quan trọng trong hoàn thiện kỹ năng dành cho trẻ.

Thứ tư, giao trách nhiệm cụ thể cho hiệu trưởng các trường học là cơ quan giám sát nội dung và hình thức giảng dạy. Sau mỗi học kỳ cần có báo cáo đánh giá tổng kết. Việc thăm dò ý kiến học viên sau mỗi buổi giảng là cần thiết, cũng là cơ sở vững chắc cho việc theo dõi hiệu quả. Các buổi giảng nên phân công giáo viên chủ nhiệm theo dõi hoặc giáo viên giáo dục công dân để tiếp cận các bài giảng, sau này trường sử dụng lực lượng giáo viên tại chỗ. Điều này vừa giúp giáo viên nâng cao thu nhập cũng như khả năng tương tác với các em.

Thứ năm, Thông tư 04/2014/TT-BGDĐT ngày 28 tháng 02 năm 2014 ban hành “Quy định Quản lý hoạt động giáo dục

kỹ năng sống và hoạt động giáo dục ngoài giờ chính khóa” đã quy định khá chặt chẽ nhiệm vụ, chức năng của các đơn vị từ sở giáo dục và đào tạo; phòng giáo dục và đào tạo hay ủy ban nhân dân quận, huyện. Nhưng vẫn có một số khó khăn bất cập cho khâu thực hiện. Vì một số công ty, trung tâm hoạt động không chỉ trên địa bàn một quận mà chắt chắt trên nhiều quận, thậm chí trên nhiều tỉnh thành khác nhau. Nếu phải đi xin phép nhiều nơi mất nhiều thời gian; cũng như việc thẩm định nội dung là rất khó. Quy định thành lập công ty theo Luật Doanh nghiệp đã xác định rõ ngành nghề thực hiện, các đơn vị thực hiện nội dung phải chịu trách nhiệm trước pháp luật theo luật định. Các trường học có trách nhiệm thẩm định nội dung giảng dạy trên cơ sở khung ban hành của Bộ Giáo dục và Đào tạo hoặc phần trình bày đề án, nội dung của đơn vị thực hiện. Các đơn vị này cần báo cáo trước ban đại diện cha mẹ học sinh hoặc trước phụ huynh toàn trường nội dung và phương pháp sẽ giảng dạy. Cha mẹ đăng ký cho con em mình tham gia học tập tự nguyện và nhà trường là nơi chịu trách nhiệm sắp xếp thời gian. Giấy phép cần liên thông, có thể triển khai trên địa bàn nhiều tỉnh.

Bộ Giáo dục và Đào tạo cần quy định số giờ học cụ thể dành cho học sinh của các cấp, của từng khu vực như một yêu cầu bắt buộc. Hoặc Bộ có thể ủy quyền cho sở giáo dục và đào tạo của từng tỉnh thành quyết định thời lượng giảng dạy và thực hành nội dung này cho sát với tình hình thực tế. Có như vậy, hiệu trưởng các trường mới đẩy mạnh việc triển khai cũng như tạo điều kiện cho học sinh tiếp cận lĩnh vực giáo dục này. Sở giáo dục và đào tạo cần lấy mô hình của các trường đã làm tốt, nhân rộng cho các trường còn lại.

Xây dựng thước đo đánh giá, đồng thời sau mỗi bài giảng cần có phiếu nhận xét của học sinh và đánh giá mức độ hài lòng về bài

giảng. Sau đó, ban giám hiệu cùng thảo luận với giáo viên tìm cách điều chỉnh các nội dung phù hợp.

Học sinh cần được tự chọn nội dung học trong thời gian đầu để kích thích sự yêu thích, dần dần làm quen với các nội dung khác. Phần cơ sở vật chất, dụng cụ phục vụ bài giảng cũng phải đầu tư để đảm bảo hiệu quả thực hiện.

Một điều khá quan trọng đó là sự đồng hành của phụ huynh trong hỗ trợ kinh phí và thời gian dành cho các em. Quy định thu học phí hiện nay là một rào cản rất lớn để các trường tổ chức loại hình này. Nhưng cũng không thể thả nổi quản lý sẽ tạo nên dư luận không tốt. Cần giao trách nhiệm cho ban giám hiệu làm việc với ban đại diện cha mẹ học sinh cùng đơn vị tổ chức để thỏa thuận khi thực hiện. Nhà trường chỉ là đơn vị thu

hộ và chi hộ, cũng như giám sát độc lập trong khâu tổ chức và đánh giá.

4. KẾT LUẬN

Giáo dục kỹ năng xã hội trong giai đoạn hiện nay là điều rất cần thiết, góp phần hoàn thiện kỹ năng phát triển toàn diện con người. Bài viết đã đề xuất một số biện pháp để thúc đẩy việc phát triển giáo dục kỹ năng xã hội, trong đó có một vài biện pháp mà tác giả cùng ban giám hiệu của trường đang thực hiện khá thành công. Để việc quản lý và tổ chức thực hiện hiệu quả, các sở giáo dục và đào tạo cần có cán bộ chuyên trách lĩnh vực này để theo dõi, đôn đốc; đồng thời nên đưa nội dung này vào tiêu chí đánh giá kết quả thi đua của các cơ sở giáo dục. Có như vậy chúng ta mới hy vọng tạo được nhiều chuyển biến trong việc hình thành nhân cách cho học sinh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2015), *Hướng dẫn số 463/BGDĐT-GD&ĐT Về việc hướng dẫn triển khai thực hiện giáo dục kỹ năng sống tại các cơ sở giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông và giáo dục thường xuyên*.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2014), Thông báo số 314/ TB – BGDĐT ngày 12 tháng 5 năm 2014 về kết quả *Hội thảo toàn quốc về công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho học sinh, sinh viên*.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2014), *Thông tư 04/2014/TT – BGDĐT ban hành Quy định Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống và hoạt động giáo dục ngoài giờ chính khóa*.
5. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Nghị quyết số 29/NQ-TW ngày 4/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, Hà Nội.
6. Henderson, M. and Hollin, C. (1986). Social Skills Training and Delinquency. In Handbook of social skills training, Vol. 1: Applications Across the Life Span, ed. C. R. Hollin and P. Trower. Oxford, UK: Pergamon Press.
7. Michael J. Leiber and tina L. Mawhorr (1995). *Evaluating the use of Social Skills Training and Employment with Delinquent Youth*, Univesity Northern Iowa.
8. Richard Bulkeley và Duncan Cramer (1990), *Socail skills Training with Adolescents*.

Ngày nhận bài: 26/12/2016. Ngày biên tập xong: 08/3/2017. Duyệt đăng: 24/3/2017